

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Διεθνές Δίκαιο

Σχέσεις μεταξύ εσωτερικού και διεθνούς δικαίου

Παναγιώτης Γρηγορίου

Τμήμα Κοινωνιολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σχέσεις μεταξύ εσωτερικού και διεθνούς δικαίου:

Έννομη τάξη: Είναι ένα σύνολο δικαϊκών θεσμών με αυτοτελής μηχανισμούς θέσπισης των κανόνων δικαίου με αυτονομία λειτουργίας και ιδιαίτερες κυρωτικές διαδικασίες.

Π.χ. Το σύνολο των κανόνων και θεσμών που ρυθμίζουν τις βιοτικές σχέσεις στη χώρα μας είναι η Ελληνική έννομη τάξη.

Συμβαίνει πολλές φορές να υπαγόμαστε σε διαφορετικές έννομες τάξεις (περισσότερες από 1).

Τα κράτη – μέλη της Ε.Ε. υπάγονται και στην Ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Υπάρχει και οικουμενική έννομη τάξη (π.χ. ΟΗΕ).

Ευρωπαϊκή και Οικουμενική → Διεθνής Έννομη τάξη
Ελληνικό Κράτος → Εσωτερική Έννομη Τάξη

Χαρακτηριστικά Έννομης τάξης:

- 1) δεν χωρεί στεγανοποίηση
- 2) υπάρχουν πολλές έννομες τάξεις

Οι έννομες τάξεις δεν αποτελούνται πάντα από τους κανόνες δικαίου. Αποτελείται επίσης από πρακτικές και συνήθειες που ο λαός τις έχει εμπεδώσει.

Δεν είναι πάντα απαραίτητη η σύγκρουση των έννομων τάξεων. Παρόλο αυτό έχει αυτονομία.

Χαρακτηριστικά Αυτονομίας Έννομων Τάξεων:

A) Καθορίζει η ίδια η έννομη τάξη τον τρόπο, τις προϋποθέσεις και τα όρια λειτουργίας των κανόνων της άλλης έννομης τάξης.

B) Κάθε έννομη τάξη ρυθμίζει η ίδια τα όρια της εφαρμογής της.

Π.χ. Υψηκότητα

Γ) Η ίδια η έννομη τάξη προσδίδει τις δικές της λύσεις στα προβλήματα συγκρούσεων μεταξύ της ίδιας και των άλλων έννομων τάξεων.

Η αυτονομία γέννησε :

- Τη θεωρία του Μονισμού
- Τη θεωρία του Δυϊσμού

Θεωρία Δυϊσμού:

19^{ος} αιώνας

Υπάρχουν δύο διαφορετικές έννομες τάξεις.

- Εσωτερικό της πολιτείας
- Εξωτερικό της πολιτείας
-

Αντιλαμβάνεται δύο διαφορετικές καταστάσεις. Υπάρχει χωρισμός της διεθνής από την εσωτερική έννομη τάξη. Δεν υπάρχει δηλαδή επαφή των 2 έννομων τάξεων.

Στόχος → Προστασία εθνικής έννομης τάξης

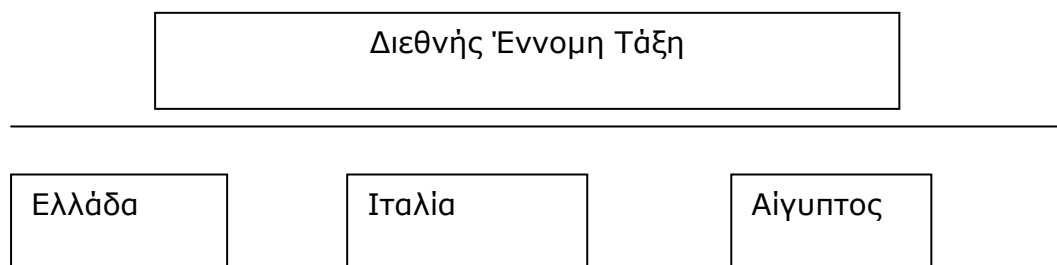
Βρίσκει μια διαφορά ως προς τις πηγές. Πηγή εσωτερικής έννομης τάξης είναι το σύνταγμα, ενώ πηγή διεθνής έννομης τάξης είναι η κοινή βούληση κρατών.

Υπάρχει επίσης μια άλλη διαφορά. Οι εσωτερικές έννομες τάξεις ρυθμίζουν τις σχέσεις πολιτών με πολίτες και το κράτος, ενώ οι διεθνής έννομες τάξεις ρυθμίζουν σχέσεις των κρατών μόνο.

Υποκείμενο της εσωτερική έννομης τάξης είναι οι πολίτες, ενώ της διεθνής έννομης τάξης είναι τα κράτη.

Συνέπειες της θεωρίας αυτής:

- 1) Το διεθνές δίκαιο δεν μπορεί να αποτελέσει τμήμα μιας εσωτερικής έννομης τάξης
- 2) Οι εσωτερικοί κανόνες (νόμοι) που ψηφίζονται παρά την πιθανή σύγκρουση με διεθνή κανόνα είναι σε ισχύ.

Διαφορές ανάμεσα στις έννομες τάξεις

Ως προς τις πηγές των κανόνων δικαίου: Διαδικασίες Συντάγματος και κοινή βούληση κρατών

Ως προς τα αντικείμενα έννομης ρύθμισης: βιοτικές σχέσεις στον εθνικό χώρο. Σχέσεις κρατών

Υποκείμενα: Άτομα και κράτη

Ως προς τον θεμελιώδη κανόνα στον οποίο στηρίζονται: Αρχή υποχρέωσης συμμόρφωσης προς εθνική νομοθεσία (Pacta sunt servanda)

Στόχος → Να εξασφαλίσει την πρωτεία του εσωτερικού εθνικού δικαίου.

Κριτική της θεωρίας αυτής:

- 1) Δεν υπάρχει διαφορά ως προς τις πηγές / όλα κρατική βούληση.
- 2) Διαφορά υποκειμένων
- 3) Οφείλεται σε τυπικούς λόγους

Θεωρία Μονισμού:

Hans Kelsen

Δεν υπάρχουν διαφορετικές έννομες τάξεις αλλά υπάρχει μια ενιαία έννομη τάξη.

Οι συμφωνίες τηρούνται. Αυτός είναι και ο βασικός/ πρωταρχικός κανόνας.

Η κάθε πολιτεία έχει τη δική της πυραμίδα έννομης τάξης.

Σκοπός → πρωταρχική θέση διεθνούς δικαίου

Η Ελλάδα ακολουθεί τη θεωρία του μονισμού

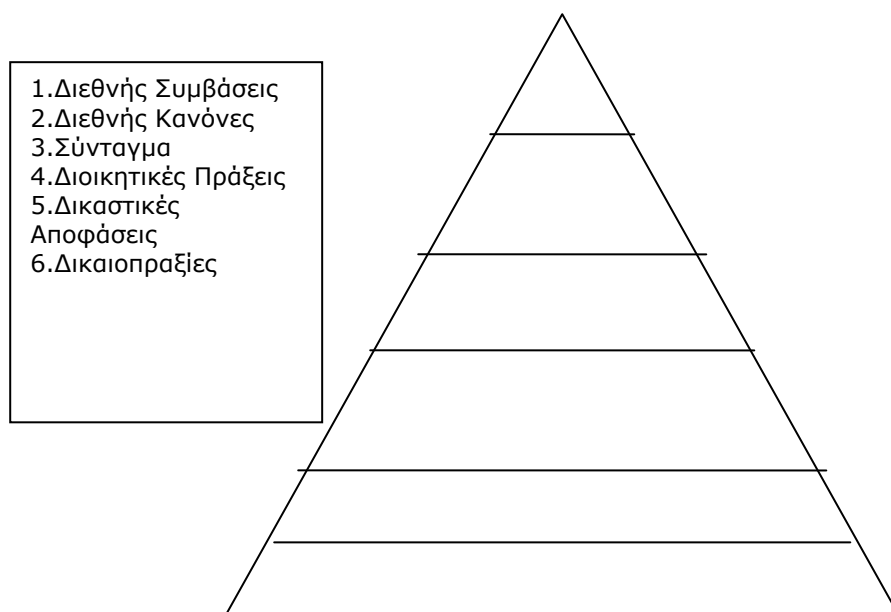
Θεωρία τις δύο έννομες τάξεις σαν μια ενιαία έννομη τάξη.

Ενιαία έννομη τάξη : Διεθνής + Εσωτερική

Υπάρχει αλληλεξάρτηση έννομων τάξεων

Πρωταρχικός κανόνας : Pacta Sunt Servanta

Pacta Sunt Servanta – Διεθνής κανόνες – Σύνταγμα/ Νόμοι – Διοικητικές πράξεις – Δικαστικές αποφάσεις

Για να ισχύει μια διεθνής σύμβαση:

- 1) Πρέπει να έχει κυρωθεί
- 2) Η ίδια η σύμβαση να έχει τεθεί σε ισχύ
- 3) Πρέπει να δημοσιευτεί
- 4) Πρέπει να υπάρχει αμοιβαιότητα

Γενικά Παραδεδεγμένοι Κανόνες:
Α) Γενικές Αρχές Διεθνούς Δικαίου
Β) Διεθνές Έθιμο
Γ) Γενικές Αρχές του Δικαίου των κρατών

Θετικό Σημείο της θεωρίας:

Μας βοηθά να εξηγήσουμε θεωρητικά την εξέλιξη διεθνούς και εσωτερικού δικαίου. Η εξέλιξη αυτή είτε γίνεται συνειδητά είτε ασυνείδητα παίρνει ολοένα περισσότερο υπόψη της το διεθνές δίκαιο όχι μόνον ως τρόπο οργάνωσης των σχέσεων μεταξύ των κρατών και των διεθνών οργανισμών αλλά ως ουσιαστικό σύστημα κανόνων που διέπουν σχέσεις ακόμα και μεταξύ ατόμων.

Αρνητικό σημείο της θεωρίας:

Καταργεί την αυθυπαρξία του εσωτερικού δικαίου.

Τι ισχύει στην ελληνική έννομη τάξη:

Άρθρο 28,

παρ. 1 → Οργανώνεται η εφαρμογή του διεθνούς δικαίου μέσα στην Ελληνική έννομη τάξη

παρ. 2 → Προϋποθέσεις για συμμετοχή σε διεθνούς οργανισμούς

παρ.3 → πυρήνας συνταγματικής τάξης

Άρθρο 36/38 → για τις διεθνές συνθήκες

Άρθρο 5, παρ. 2 → ατομικά δικαιώματα

Διεθνής πράξεις με σοβαρές επιπτώσεις στην άσκηση της εθνικής κυριαρχίας:

- άρθρο 27 : Μεταβολή ορίων εθνικού εδάφους και ξένη στρατιωτική δύναμη

Παρουσία, προσωρινή ή μόνιμη ξένης στρατιωτικής δύναμης σε καιρό ειρήνης ή και πολέμου. Η πραγματική λέει ότι η πρόσκαιρη παρουσία στο εθνικό έδαφος ξένης στρατιωτικής δύναμης απαιτεί μεν Κυβερνητική έγκριση αλλά όχι νόμο.

- άρθρο 28 : Άλλου είδους περιορισμούς εθνικής κυριαρχίας

Μεταβολή ορίων εθνικού εδάφους: Κτήση, παραχώρηση και ανταλλαγή ή και διευθέτηση.

Παρουσία ξένης στρατιωτικής δύναμης:

Άρθρο 27, παρ. 2.

Προϋπόθεση → Ψήφιση νόμου από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών.

Τυπικά δεν απαιτείται σύνοψη διεθνής συνθήκης.

Ακολουθείται η διαδικασία του άρθρου 36, παρ.4.

Η προϋπόθεση (27 παρ. 1 και 27 παρ. 2) της ψήφισης νόμου

Μία και μόνη προϋπόθεση

→ Ψήφιση νόμου από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των βουλευτών

Τυπικά δεν απαιτείται σύναψη διεθνούς συνθήκης.

Εν τούτοις ακολουθείται η διαδικασία του άρθρου 36 παρ. 4 Σ. που αφορά και τις διεθνείς συνθήκες.

Έτσι κυρώθηκαν οι Συμφωνίες αμυντικής και οικονομικής συνεργασίας Ελλάδος – ΗΠΑ του 1983 και 1990

Το άρθρο 28 παρ. 2 και 3 Σ

Πυρήνας ρύθμισης παρ. 2 : η αναγνώριση σε όργανα διεθνών οργανισμών αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το Σύνταγμα.

Πυρήνας ρύθμισης παρ. 3 : Οι περιορισμοί στην άσκηση της Εθνικής κυριαρχίας.

Ουσιαστικές προϋποθέσεις :

- Εξυπηρέτηση σπουδαίου εθνικού συμφέροντος
- Προαγωγή συνεργασίας με άλλα κράτη

Διαδικαστικές προϋποθέσεις :

- Αναγνώριση με διεθνή συνθήκη
- Συνθήκη να κυρωθεί με τυπικό νόμο
- Ψήφιση με ειδική πλειοψηφία (3/5)

Ουσιαστικές :

- Σπουδαίο εθνικό συμφέρον
- Αρχή ισότητας
- Αμοιβαιότητα
- Να μην θίγονται Δ.Α.
- Να μην θίγεται Δημοκρατία

Διαδικαστικές :

- Νόμος
- Ψήφιση με απόλυτη πλειοψηφία

Ουσιαστικές προϋποθέσεις

1. **Εξυπηρέτηση σπουδαίου εθνικού συμφέροντος** (θετική
πρόθεση)

Κοινή πρόθεση. Σημασία έχει το «σπουδαίο». Αλλά ευρύς όρος Φιλολογικός. Εν τούτοις, συγκρατούμε, «σημαντική,

2. **Προαγωγή συνεργίας με άλλα κράτη** (θετική
πρόθεση)

- Πρόθεση 28 παρ. 2 μόνον
- ≠ διαφέρει από 2 παρ. 2 περί «ανάπτυξης φιλικών σχέσεων μεταξύ των λαών και κρατών
- Η σημασία της πρόθεσης είναι περιορισμένη γιατί είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς σοβαρές αμφιβολίες.

3. **Αρχή της ισότητας** (θετική
πρόθεση)

Όχι στην νομική ανισότητα των κρατών εντός ενός διεθνούς οργανισμού. Έχει γίνει παντός παραδεκτό ότι δεν συνιστά παραβίαση της αρχή της ισότητας των κρατών οι διαφορές στον αριθμό ψήφων των μελών οργανισμών όπως το Δ. Νομισ. Τ. ή η Παγκόσμια Τράπεζα ή η Ε.Ε.

4. **Όρος της αμοιβαιότητας** (θετική
πρόθεση)

- Ομοιάζει με την αρχή της κυρίαρχης ισότητας των κρατών
- Εκτιμάται στο σύνολο της σχέσης και όχι περιπτωσιακά.

5. Δικαιώματα του ανθρώπου και βάσεις δημοκρατικού πολιτεύματος

(Αρνητική προϋπόθεση)

- Οι αρνητικές προϋποθέσεις αυτές ορίζουν την πολιτική φιλοσοφία των Δ.Ο. υπέρ των οποίων μπορεί να δεσμευθεί η χώρα, αμέσως μετά την δικτατορία.
- Δ.Α. ? → ΕΣΔΑ, Σύμφωνα ΟΗΕ άλλα το Σ απαιτεί συνθετική κρίση και διαρκή κρίση. (βλ. Cedaw, Ελλάδα)
- Την βάση του δημοκρατικού πολιτεύματος του διέπει το Σ. Διαφορετικά θα μπορούσε κανείς να μεταβάλλει, τροποποιεί το Σ. μέσω διεθνών συνθηκών

Διαδικαστικές προϋποθέσεις

Δύο διαφορές μεταξύ § 2 και §3 :

3/5 βουλευτών → §2

Απόλυτη πλειοψηφία → §3

προϋπόθεση ύπαρξης διεθνούς συνθήκης που κυρώνεται με νόμο § 2

Ψήφιση νόμο § 3

(Βλέπε Βενιζέλο σελ. 20, ερμηνευτική δήλωση) → πάντως δεν μπορούμε να φανταστούμε περιορισμό εθνικής κυριαρχίας χωρίς διεθνή πράξη.

Γιατί οι πλειοψηφίες υψηλές ? απαιτείται συναίνεση για πράξεις διεθνείς με σοβαρές επιπτώσεις στην Εθνική κυριαρχία.

Όσον αφορά γενικά το άρθρο 28 του Συντάγματος όπως είπαμε και προηγουμένως οι γενικά παραδεδεγμένοι κανόνες του διεθνούς δικαίου, καθώς και οι διεθνείς συμβάσεις από την επικύρωση τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου. Η εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου και των διεθνών συμβάσεων στους αλλοδαπούς τελεί πάντοτε υπό τον όρο της αμοιβαιότητας.

<p style="text-align: center;">Η Εφαρμογή του διεθνούς συμβατικού δικαίου στην Ελληνική έννομη τάξη</p>
--

Συναρμοδιότητα 28 παρ. 1 Σ και 36 παρ. 2 Σ. ?

1^η άποψη : όλες οι συμβάσεις πρέπει να κυρωθούν με τυπικό νόμο

2^η άποψη : ο τυπικός νόμος του 36 παρ. 2 αφορά την διεθνή ισχύ της συνθήκης

3^η κρατούσα άποψη : (Ιωάννου)

- Οι διεθνείς συνθήκες εφαρμόζονται κατά κανόνα στην Ελληνική έννομη τάξη
- Οι διεθνείς συνθήκες που αναφέρει το άρθρο 36 παρ. 2 Σ εφαρμόζονται στην εσωτερική έννομη τάξη μόνον εφόσον κυρωθούν με τυπικό νόμο.

- Οι διεθνείς συνθήκες που εφαρμόζονται στην εσωτερική έννομη τάξη υπερισχύουν κάθε διάταξης νόμου μόνον εφόσον κυρωθούν με τυπικό νόμο.
- Οι διεθνείς συνθήκες που εφαρμόζονται στην εσωτερική έννομη τάξη χωρίς όμως κυρωτικό νόμο δεν διαθέτουν συνταγματικά κατοχυρωμένη υπεροχή έναντι των νόμων.

Προϋποθέσεις ανάπτυξης έννομων αποτελεσμάτων των συνθηκών:

- 1) Κύρωση
- 2) Θέση σε ισχύ
- 3) Δημοσίευση στο ΦΕΚ του κυρωτικού νόμου
- 4) Αμοιβαιότητα, άρθρο 28,παρ.1